

3. Дейк Т.А. ван. Стратегии понимания связного текста / Т. А. ван Дейк, В. Кинч // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 23. - М.: Прогресс, 1988. – С. 153-211.
4. Засекіна Л. В. Психолінгвістична реорганізація травматичної пам'яті з перспективи психічного здоров'я особистості [Електронний ресурс] / Л. В. Засекіна // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України – 2012. – № 1. – Режим доступу до журн. – http://archive.nbuu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_1/12zlypzo.pdf
5. Кубрякова Е.С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. - М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с
6. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
7. Солсо Р. Когнитивная психология: пер. с англ. - 6-е изд. / Р. Солсо. - СПб.: Питер, 2006. – 589 с.
8. Узлов Н. Д. Семантические особенности организации автобиографической памяти в разные периоды взрослости / Н. Д. Узлов, А. С. Новиков, Е. Е. Соколова, М.: НИИРРР, 2011. – С. 154-159.
9. Anderson J. R. propositional theory of recognition memory / J. R. Anderson, G. H. Bower //Memory & Cognition. – 1974. – Т. 2. – №. 3. – С. 406-412.
10. Fludernik, M. An introduction to narratology / Fludernik M. -London, New York, 2009. – 200 p.

УДК 811.161.1'276.3-055.6

МЕРЕЖЕВЕ МОВЛЕННЯ ЮНАКІВ І ДІВЧАТ

Неоніла Волошина, Юрій Полсжаєв
(Запоріжжя, Україна)

Статтю присвячено дослідженню мережевого мовлення у ранньому юнацькому віці.

***Ключові слова:** мережева мова, мережеве мовлення, спілкування, соціолект, ранній юнацький вік.*

Стаття посвячена дослідженню мовної речі в ранньому юнацькому віці.

Ключевые слова: *мовна речі, спілкування, соціолект, ранній юнацький вік.*

The article deals with the research of social networks language in junior youth period.

Key words: *social networks language, communication, sociolect, the period of junior youth.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах різко змінилось ставлення до комунікації та її процесів. Мова та мовлення людини визначають бачення нею “картини світу”. Невипадково однією з важливих характеристик зрілості дитини в певному віці є ті чи інші особливості мовлення. Інтернет пропонує широкі можливості для спілкування, в ньому легко знайти людей зі спільними інтересами та світоглядом. Окрім того, у мережі психологічно значно простіше спілкуватись, аніж при особистій зустрічі. Цей чинник зумовлює створення та активний розвиток інтернет-товариств – груп людей зі спільними інтересами, які спілкуються в основному через інтернет. Такі товариства грають все важливішу роль у житті юнаків і дівчат.

Актуальність дослідження. Всесвітня мережа стерла кордони між країнами. Будь-який користувач може отримати доступ до ресурсів будь-якої бібліотеки світу. Оскільки шкільна навчальна програма, як правило, регламентована, юнацька пізнавальна активність і творчість іноді повніше та яскравіше проявляються поза навчальними заняттями, – зокрема, у чатах, де творчість може зберігати ігрові форми й одночасно професійно орієнтувати старшокласників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мануель Кастельс назвав сучасну культуру «культурою реальної

віртуальності». Мультимедійні чати, інтернет-телефонія, аудіо-, відеоконференції – все це знаки початку нової епохи. Мовознавці та психологи почали займатись вивченням впливу інтернету на мови. Теоретико-методологічну основу дослідження склали системний і комплексний підходи до вивчення людини (К.А. Абульханова, Б.Г. Ананьєв, П.К. Анохін, В.А. Барабанщиков, В.А. Ганзен, О.М. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов, С.Д. Максименко, ін.), індивідуальний та особистісний підходи в психології (Л.С. Виготський, М.Я. Мудров, В.Н. М'ящєв, А.В.Петровський, В.А.Петровський, К.К.Платонов, З.Фройд, К.-Г. Юнг, В.Р. Ротгер), теорія комунікації (Г.Г. Почепцов [9], К. Гелбрейт, О. Фрейденберг, М. Бахтін, ін.), підходи до вивчення соціолінгвістичних, психолінгвістичних, лінгвістичних особливостей мови віртуального спілкування (Л. Камерон-Бендлер, Н. Г. Ніколаєва [7], Р. К. Махачашвілі, В.О. Чередниченко та ін.).

Виклад основного матеріалу. Віртуальний світ суттєво відрізняється від так званого інтерсуб'єктивного. Оцифрування унікальних особистісних особливостей і ставлень творить унікальну просторову структуру, нелокалізовану в жодній з протяжностей. Назвемо деякі специфічні характеристики віртуального простору, які визначають сутність психологічних переживань «жителя» цієї новоствореної соціальної реалії. Це такі, як: 1) ідентифікація, множинність особистості та анонімність; 2) обмежене сенсорне переживання; 3) зрівнювання статусів; 4) розмивання просторових меж; 5) розтягування та конденсація часу; 6) необмежена доступність контактів; 7) постійна фіксація; 8) відчуття «чорної діри»; 9) альтернативні світи та світи снів [11].

Щодо обмеженого сенсорного переживання – шансів на фізичний контакт не буде ніколи – доведеться забути про ділові, дружні поплескування по спині, не буде ні

ніжних обіймів, ні поцілунків. Обмеженість сенсорного переживання в кіберпросторі несе зі собою низку як значущих недоліків, так і певних унікальних переваг, – у порівнянні із зустрічами очі в очі.

Розглядаючи, зокрема, ідентифікацію, множинність особистості й анонімність, зазначимо, що розмови за повної відсутності контакту очей та особистої присутності певним чином відбилися на самоідентифікації людей кіберпростору. Маючи комунікацію зі звичайним друкованим текстом, маємо низку виборів: 1) залишитись самим собою, 2) говорити від імені дискретної частини своєї цілісності, 3) прийняти вдумані індивідуальності чи 4) залишитись повним анонімом, – а у деяких випадках ще при цьому стати людиною-невидимкою. Анонімність містить ефект розкутості: часом люди користуються цією перевагою, щоби вилити негативні емоції та задовільнити нелицеприємні потреби – часто шляхом образи інших; інший спосіб – це можливість бути відвертим і не закриватись у деяких дуже особистісних аспектах, якщо соціальні норми не схвалюють їх обговорення або й не дозволяють навіть просте нагадування серед широкого загалу.

Щодо зрівнювання статусів, бачимо, що кожен в інтернеті має рівні з іншими можливості для самовираження: незалежно від статусу, здоров'я, расової належності, статі тощо починає гру з одного й того ж нульового рівня на однаковому для всіх “ігровому полі” за незмінними правилами. Дехто навіть придумав для цього феномену особливу назву – мережева демократія. Хоча реальний зовнішній статус особистості дещо буде впливати на спілкування в кіберпросторі. Ступінь впливу особи на інших – це, зокрема, її комунікативні здібності (володіння письмовим мовленням і навичками переконання), а також наполегливість, сутність думок особи, її технологічні навички – типу know-how [11].

Необмежена доступність контактів – це можливість перепробувати і змінити стільки он-лайн варіантів розвитку взаємостосунків гіперболізує міжособистісний ефект. «Юзер» буде діяти під впливом неусвідомленої мотивації – разом з усвідомленими перевагами та раціональними виборами – щодо дружби, любові та ворожнечі. Як сказав якийсь досвідчений «юзер»: “... куди б я не прямував у кіберпросторі, я наштовхуюсь на однакових людей!” Інший додає: “Куди б я не прямував, я знаходжу ... себе!” [11].

Робота з інтернетом звичайно йде в трьох сферах: 1) спілкування, 2) освіта, 3) бізнес. Кожну сферу можна поділити ще на декілька підсфер. Нас цікавить саме сфера спілкування. Віртуальне спілкування можна вважати окремим соціолектом, або його типом – жаргоном. Електронне спілкування набуло окремих специфічних рис, що дало змогу виокремити стиль електронної комунікації в окремий мовний стиль. Спершу були електронні листи, форуми, блоги, потім такому спілкуванню допомагали відеоконференції (вид телекомунікацій між двома та більше абонентами, який дозволяє їм бачити та чути один одного незалежно від відстані, що їх розділяє), скайпкасти (вид візуального й аудіального спілкування між групою користувачів програми Skype), і чати (засіб для спілкування користувачів інтернету в режимі реального часу). Зазвичай, під словом чат мається на увазі обмін текстовими повідомленнями. Серед найбільш відомих програм миттєвого обміну повідомленням, тобто таких, що забезпечують спілкування в реальному часі в інтерактивному режимі можна назвати такі: ICQ, MSN Messenger, Windows Live Messenger, Yahoo! Messenger, IRC, AOL Instant Messenger, Skype, QIP, Miranda IM та ін.

Різновидом електронного дискурсу можна вважати мережевий дискурс, до кола інтересів якого входить спілкування в чатах. У чатах користувачі об'єднуються за різними критеріями: за віком, статтю, професією,

хобі тощо. Кожна група вирізняється своєю мовою. Наприклад, чатам, користувачі яких об'єднані за певним професійним критерієм, притаманне частотне використання професіоналізмів.

Цікавим є той факт, що кожній віковій групі притаманні власні мова та мовлення [8]. Писемна комунікація, зокрема, не фіксується на таких явищах, як хезитація (прояв сумніву), що іноді фіксується як «е-е-е» :-/ і т. д. Тому писемне мовлення не є простою фіксацією усного, оскільки воно вибирає з нього виключно характеристики, які сприяють посиленню авторитетності свого слова [9, с. 35].

Зазначимо, що деякі особливості електронного спілкування вже стали узуальними. Вони прийняті більшою частиною користувачів (наприклад, використання скорочень, смайликів тощо). Хоча поряд з узуальними з'являються і оказіональні, які беззаперечно можуть перейти до розряду узуальних [5].

Говорячи про юнаків і дівчат, необхідно зупинитись на такому понятті як соціолект, яке, зокрема, перебуває в колі інтересів соціолінгвістики. Саме соціальним параметром можна розглядати вік користувачів чатів. Науковці пропонують увести поняття соціолект для позначення колективної, або групової, мови. Отже, соціолект – це соціально марковані лексеми та словосполуки певної суспільної групи (професійної, вікової й ін.) у межах національної мови. Соціолект розглядається як жаргон, що представляє паралельну експресивно-оцінну, найчастіше стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять, і належить певній соціальній субкультурі.

Соціолект – це, по-перше, мова пересічної особистості (він містить поняття соціального типу, який проявляється в особистості під впливом рис притаманних певній расі, етнічній групі, національності, соціальному класу), а, по-

друге, соціолект містить і систему мовленнєвих засобів певної групи, детерміновану чинниками, такими як вік, стать, темперамент тощо. П. Єршов вказує на диференціацію комунікативної поведінки сильного і слабого учасників комунікації. Тому обмін інформацією він трактує як сферу боротьби. Наприклад: “Спротивляясь, партнёр всегда даёт информацию в возражениях, в бессловесной реакции или даже в отсутствии какой бы то ни было реакции. Всякое сопротивление партнёра говорит о том, что полученная им информация оказалась недостаточно эффективна. Тогда, чтобы продолжать борьбу, нужно опять выдать информацию – более значительную, чем выданная ранее, чтобы добыть в обмен информацию о том, что выданная достигла цели” [9, с. 35-36]. Слабкий може видавати інформацію, маючи надію зацікавити сильного партнера по комунікації [9].

Прикладом соціолекту можна вважати так звану албанську мову, яка є мовою мережевого спілкування. Ця мова найчастіше використовувалась юнаками і дівчатами під час спілкування в чатах [3, 5]. Основними темами такого спілкування в чатах були повсякденні справи, комп’ютерні ігри, статево-рольові стосунки тощо. Проте в спілкуванні користувачів цієї вікової групи – масове використання граматично некоректних форм слів та їх графічного оформлення. На нашу думку, це вже стало нормою. Юнаки і дівчата, як правило, користувались так званою албанською мовою. Більша частина слів цієї мови утворилась шляхом невірною написання слів російської мови, а саме шляхом написання слів за вимовою. Наприклад, *фтему, зачот, падонак, аццкиий* (тобто в тему, зачёт, подонок, адский). Згодом таке написання слів стало навмисним і дало початок новій мові – албанській мові, або ж стилю «падонкаф», жаргону падонкафф [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок.

Таким чином, істотними факторами, що сприяють

мережевому мовленню юнаків і дівчат, є його анонімність і дистанційність. Ці фактори поряд з фізичною непередставленістю учасників комунікації, можливістю приєднатися або від'єднатися в будь-який момент, відсутність інструментів примусу сприяє: порушенню, зокрема, мовних норм для встановлення та підтримання контактів у мережі, посиленню девіантної комунікативної поведінки; зведенню до мінімуму відповідальності за свої провини в мережі. Як подальшу розвідку плануємо дослідити вплив мережевого мовлення на самооцінку юнаків і дівчат, а також прослідкувати диференціацію за статтю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брудный А. А. Психологическая герменевтика / А. А. Брудный. – М., 1998.
2. Волошинов В. В. (Бахтин М. М.). Фрейдизм / В. В. Волошинов. – М., 1993.
3. Вострцова В. О. Мова віртуального спілкування підлітків / В.О. Вострцова // Соціальні комунікації сучасного світу: науково-теоретичний збірник. – 2009. – С. 236-238.
4. Ерофеева Т. И. Понятие “социолект” в истории лингвистики XX века / Т. И. Ерофеева // Изменяющийся языковой мир. – [Электронный ресурс]. – 2002. – Режим доступа: <http://www.philology.ru/linguistics2/erofeeva-02.htm>
5. Интернет. – [Электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Интернет>.
6. Кисленко Ю. І. Архітектура мови: Лінгвістичне забезпечення інтелектуальних інтегрованих систем / Ю. І. Кисленко. – К.: ІЗМН, 1998. – 344 с.
7. Николаева Н. Г. Русский язык виртуального общения: постановка проблемы / Н.Г. Николаева // Функционирование русского и украинского языков в эпоху глобализации: Матер. X Междунар. конф. по функциональной лингвистике. – Ялта, 2003. – С. 240-241.
8. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Р. В. Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
9. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер». – 2001. – 656 с.

10. Столяренко О. Б. Психологія особистості: Навч. посіб. / О.Б. Столяренко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
11. Сулер Д. Люди превращаются в Электроников: Основные психологические характеристики виртуального пространства / Джон Сулер. – [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/electronic/print>
12. Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: Підручник / А. А. Чічановський, О.Г. Старіш. – К.: Грамота, 2010. – 568 с.
13. Marcus S. Algebraic Linguistics; Analytical Models / Solomon Marcus. – N. Y. – London: Academic Press, 1967. – 330 p.

УДК 81'23

ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА ЯК АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ

**Георгій Калмиков
(Слов'янськ, Україна)**

Зміст статті розкриває діяльнісний статус професійно-мовленнєвого спілкування, доводить, що це зовсім не означає, ніби акт мовленнєвого спілкування завжди виступає в якості вищої структурної одиниці діяльності – самостійною діяльністю. Цей вид спілкування може входити в іншу діяльність як дія. У цьому випадку діяльнісна природа не змінюється, зміни стосуються лише її місця в структурі діяльності.

Ключові слова: спілкування, діяльність, професійно-мовленнєве спілкування, дії, операції, мотив, ідеальний предмет, цілепокладання, соціальна взаємодія.

Содержание статьи раскрывает деятельностный статус профессионально-речевого общения, обосновывает,